

Poolse KI-pionier

Stanislaw Runge: rector, vluchteling, professor

Zijn pionierswerk op het terrein van de runder-KI was tot nu toe niet onderkend. Toch experimenteerde de Poolse professor Runge al rond de Eerste Wereldoorlog met KI. In het Museum Veeteelt en KI in Beers is nu blijvend gestalte gegeven aan zijn verdiensten.

Professor Rommert Politiek was zelfs helemaal afgereisd naar het KI-museum in Beers om de presentatie van het werk van de Poolse KI-pionier Stanislaw Runge kracht bij te zetten. Politiek memoreerde aan de tegenstand die de toepassing van kunstmatige inseminatie bij stamboekfokkers (ook) op dit vlak onderzocht. Immers, KI bedreigde de voor stamboekfokkers zo lucratieve afzet van fokstieren.

KI is nu niet meer weg te denken. Toch is het 'nog maar' zeventig jaar geleden dat dierenarts Jan Siebenga uit het Friese Olderberkoop zijn experimenten met kunstmatige inseminatie in Nederland startte. Op 28 februari 1935 insemineerde hij met succes de eerste koe, waaruit op 5 december van datzelfde jaar een kalfje werd geboren, 'een eersteling'. Maar daarmee was 'Doctor Jan', die in 1938 met zijn proefschrift over KI promoveerde, niet de eerste in Europa. Russische geleerden hadden al een reputatie op dat terrein en Siebenga maakte er nooit een geheim van dat hij van die kennis dankbaar gebruikmaakte; op grond van Russische tekeningen fabriceerde hij zijn KI-instrumentarium. Mooi is daarom dat het museum in de nieuwe vitrine over het werk van KI-pioniers ook ruimte heeft gemaakt voor de Rus Ilija Ivanov (1870-1932). Die paste al in 1899 KI toe bij paarden en – niet lang daarna – bij koeien en schapen. Hij publiceerde erover in 1907.

Vliegen voor Britse RAF

Tussen Ivanovs publicatie in 1907 en die van Siebenga in 1938 liggen enkele decennia. Met de ontdekking van het werk en de experimenten van de Poolse professor Runge denken de conservatoren van het Museum Veeteelt en KI een belangrijke schakel ontdekt te hebben in de

Boven: Stanislaw Runge in RAF-uniform, onder: bezig met het opereren van een paard

overlevering van de kennis over KI van Oost- naar West-Europa. Met dank aan Wim Dekkers, werkzaam voor pluimveefokbedrijf Hybro (onderdeel van Nutreco) in Oost-Europa. Hij kwam via zijn Poolse collega Tomasz Torgowski, een kleinzoon van Runge, het handgeschreven proefschrift van de Poolse KI-pionier over vruchtbaarheid bij rundvee op het spoor. Dat verscheen in 1915 en bevatte een hoofdstuk over KI.

Runge, die promoveerde aan de universiteit van Lvov (toen nog Polen, inmiddels gelegen in de Oekraïne), werd in 1927 aangesteld aan de universiteit van Poznan. Van 1933 tot 1936 was hij rector van deze universiteit. Daarna veranderde zijn leven drastisch. De Duitse inval in 1939, die de Tweede Wereldoorlog in zou luiden, was voor hem aanleiding naar Schotland te vluchten. Veel van zijn studenten gingen met hem mee. De meesten van hen traden in dienst van de Britse lucht-

macht, de RAF. Tussen de vluchten door vervolgden ze zo goed en kwaad als het ging hun studie aan de faculteit Diergeneeskunde van de universiteit in Edinburgh. De afdeling die speciaal voor deze Poolse studenten was opgezet, bleef tot 1949 open, zodat ze hun studie alsnog konden afronden. Een gedenkplaat in de universiteit herinnert aan hun aanwezigheid.

Na de oorlog keerde Runge direct terug naar Polen. Daar werd hij beschuldigd van kapitalistische sympathieën en gevangen gezet. In 1947 volgde eerherstel en zette hij zijn carrière als professor aan de diergeneeskundige faculteit van Poznan voort. In 1953 overleed Runge, na een bewogen leven en in de wetenschap dat KI de rundveeverbetering definitief zou veranderen.

Bert de Lange